

نکوداشت ۲۹ اسفند سالروز ملی شدن صنعت نفت

یادداشت محمد توسلی

روزنامه سرمایه ۸۶/۱۲/۲۸

بازشناسی تاریخ نهضت ملی ایران به ویژه رخداد ملی شدن صنعت نفت امروز بیش از هر زمان دیگر، برای تقویت هویت ملی و انتقال آموزه‌های اندیشه سیاسی شادروان دکتر محمد مصدق به نسل کنونی یعنی شخصیت دادن به شهروندان و حاکمیت آنان بر سرنوشت خویش از طریق توسعه سیاسی، تقویت روحیه آزادیخواهی، استقلال‌طلبی و عدالت‌جویی، ضروری است.

دکتر مصدق با هوشمندی و درایت سیاسی، در حالی که در مجلس شانزدهم همراهانش در اقلیت بودند، با پشتیبانی و مقاومت مردم ابتدا لایحه نفت را در ۱۷ اسفندماه ۱۳۲۹ در کمیسیون نفت به تصویب رساند و سپس با پیشنهاد ماده واحده، در جلسه ۲۴ اسفندماه مجلس شورای ملی لایحه ملی شدن نفت از تصویب نمایندگان گذشت و روز ۲۹ اسفند این مصوبه به تأیید مجلس سنا رسید و شاه نیز همان روز قانون مزبور را امضا کرد و بدین سان ملت ایران، دور اول مبارزه برای ملی کردن صنعت نفت را با پیروزی به پایان رسانید.

ملی شدن صنعت نفت نه تنها نقش بزرگی در سرنوشت سیاسی - اقتصادی - اجتماعی کشور و ملت ایران داشت بلکه سرآغاز جنبش‌های اجتماعی در کشورهای در حال توسعه و مبارزات رهایی‌بخش ملل تحت ستم استعمارگران بود. به عنوان نمونه ملی کردن کانال سوئز و شکوفایی جنبش استقلال‌طلبی و آزادیخواهی مردم مصر با الهام از الگوی ملی شدن صنعت نفت ایران صورت گرفت.

دریغاً که اختلاف در بین نخبگان، حضور فرهنگ استبدادی و بیرون آمدن دست استعمار انگلیس و آمریکا از آستین استبداد شاهنشاهی و پیامد آن شکل‌گیری کودتای ۲۸ مرداد، ملت ایران نتوانست شیرینی پیروزی ملی شدن صنعت نفت را در کام خود حفظ کند و با پیگیری ارزشهای نهضت ملی و مطالبات تاریخی ملت ایران از فردای کودتا راه مصدق را در نهضت مقاومت ملی ادامه داد.

امروز پس از ۵۷ سال، بازخوانی رویدادها و دستاوردهای آن دوره برای همگان به ویژه مدیریت سیاسی کشور آموزنده است. دکتر مصدق رهبر نهضت ملی ایران بدون تنش‌زایی در عرصه بین‌المللی با درایت و با استناد به قوانین بین‌المللی حقوق و منافع انسانی ملت ایران را استیفا و نفوذ و منافع ظالمانه بیگانگان به ویژه استعمار کهن انگلیس را قطع نمود. منش و بینش دکتر مصدق نه تنها الگویی برای مبارزان راه آزادی، استقلال و عدالت‌خواهی در ایران بوده است، بلکه شخصیت و روش‌های مدبرانه او در عرصه سیاست بین‌المللی مورد احترام و بررسی و تقدیر کارشناسان جهانی بوده است.

نسل امروز، به رغم همه سمپاشی‌ها و بی‌مهری‌های دوران قبل و پس از انقلاب که برای ملکوک و منزوی ساختن نام و اندیشه دکتر مصدق به کار رفته است، او را خادم ملت ایران و صادق ارزیابی می‌کند و اندیشه سیاسی او را راهبرد مبارزات سیاسی - اجتماعی خویش و الگویی برای رفع موانع توسعه کشور پذیرفته است و با افتخار راه او را می‌پیماید.

در پایان جا دارد، در سالروز ملی شدن صنعت نفت از آیت‌اله سیدابوالقاسم کاشانی که در بسیج مردم در حمایت از دکتر مصدق نقش تأثیرگذاری داشت و از شهید دکتر حسین فاطمی که در طراحی و اجرای پیشنهاد ملی شدن صنعت نفت نقش مهمی داشت یاد کنیم. دکتر مصدق می‌گفت: "ما پیشنهاد ملی شدن نفت را مدیون دکتر حسین فاطمی هستیم. اگر ملی شدن صنعت نفت خدمت بزرگی است که بر مملکت شده است باید از آن کس که اول این پیشنهاد را کرد سپاسگزاری کرد و آن کس شهید راه وطن دکتر حسین فاطمی است که روزی در خانه جناب آقای نریمان پیشنهاد خود را ارائه داد و عمده نمایندگان جبهه ملی حاضر در جلسه آن را به اتفاق آرا تصویب نمودند." یادش گرامی و راهش پررهرو باد.